Schmidt, Eric, Cohen, Jared: The New Digital Age: Reshaping the Future of People, Nations and Business.

1st ed. New York: Knopf, 2013, 315 stran, ISBN 978-0-307-95713-9.

Nová kniha *The New Digital Age* je projektem dvou předních osobností Silicon Valley. Eric Schmidt je dlouholetým předsedou a výkonným ředitelem firmy Google a Jared Cohen, který v současnosti zastává pozici ředitele oddělení Google Ideas, v minulých letech rovněž působil jako protiteroristický poradce v administrativách George Bushe a Baracka Obamy. Je také autorem několika knih, za zmínku stojí tituly *Children of Jihad* a *One Hundred Days of Silence*. Kniha *The New Digital Age* se populárně-naučnou formou pokouší analyzovat vliv nových médií na jednotlivce, skupiny, státy a nadnárodní společnosti na počátku 21. století. Textem prostupují minimálně tři hlavní témata důležitá pro naše studium mezinárodních vztahů. První se týká dnešní a budoucí povahy globální společnosti, které se věnují zejména první tři kapitoly. Druhým důležitým tématem je proměna mezinárodního systému, kterou autoři popisují v třetí a čtvrté kapitole. Třetím velkým tématem knihy je budoucnost internetové sítě, rozebíraná hlavně ve čtvrté až osmé kapitole knihy. Knihu ocení odborníci na elektronickou bezpečnost, studenti zabývající se novými technologiemi v rámci mezinárodních vztahů a zejména čtenáři, kteří virtuální prostor chápou jako nově vznikající svět plný možností, ale i nebezpečí.

Podle autorů novou digitální dobu charakterizuje stoupající počet připojených jedinců, zejména v zemích třetího světa. Primární projev nové digitální doby *(new digital age)* jsou internetové skupiny vzniklé *ad hoc (crowds)*, které mohou vytvářet unikátní masové projekty, jako je například Wikipedia.org. Ačkoliv autoři s termínem přímo nepracují, jejich hypotéza se blíží Flewovu pojetí takzvaného kolektivního vědomí *(hive mind)*, kdy je celek akceschopnější než součet jeho jednotlivých částí. Spojení uživatelé dokážou být až překvapivě výkonní, a to bez jakéhokoliv vedení či ustálené instituce. Pro aktivizaci skupiny, nebo spíše roje *(swarm)*, stačí společně uznávaný cíl (Flew 2008). V tomto ohledu je velmi zajímavý uvedený příklad čínské vražedkyně koťat (viz s. 197–198). Identita neznámé dívky, která byla nafilmována při hrubém zacházení s domácími mazlíčky, byla ve více než miliardové Číně odhalena během šesti dnů, a to vše díky jednoduchému diskusnímu fóru.

Demokratičnost a neomezenost internetu má v dnešním mezinárodním systému mnohé nepřátele. Nedemokratické režimy se snaží spoutat volnost internetu pomocí sofistikovaných postupů kombinujících blokování nepohodlného obsahu a kontrolu fyzické infrastruktury. Novinkou je také využití státem organizovaných prorežimních uživatelů, kteří se koordinovaně zapojují do diskusí s cílem potlačit či alespoň rozmělnit kritiku režimu. Lídrem a inovátorem cenzorských postupů je Čína se svým projektem *Great Firewall of China*. Autoři tyto snahy označují jako takzvanou balkanizaci internetu, při níž mohou z popudu národních vlád vzniknout nové, státem plně kontrolované subsítě. Ty však nemusejí existovat pouze na národní bázi. Některé fundamentalistické náboženské skupiny prosazují svůj „čistý", tedy pro uživatele nezávadný, internet. Například Saúdská Arábie již delší dobu spolupracuje s dalšími sunnitskými státy na tvorbě *SunniWebu*, podobný postup zvolil též Írán se svým projektem *Mehr* (s. 95). Pro autory knihy se nedemokratičnost jednotlivých režimů projevuje zejména jejich strukturálním omezováním přístupu k informacím.

Státům, které se teprve za pochodu učí zvládat virtuální prostor internetu, postupně přibývají noví souputníci. Otevřenost a neomezenost internetové sítě umožňuje nestátním aktérům fungovat mnohem efektivněji. První skupinou nestátních aktérů jsou velké nadnárodní firmy, jako například Google či Amazon. Organizace, které počtem zaměstnanců a ročním rozpočtem připomínají některé menší státy, do budoucna nejspíše ztratí fyzické

pouto se svojí domovskou zemí (s. 120). Autoři zřejmě narážejí na projekty některých firem, které plánují vybudovat své centrály v mezinárodních vodách kvůli nulové daňové zátěži. Tato nová skupina představuje konkurenci klasickým státům zejména v ekonomické rovině. Domovské státy těchto organizací, zejména USA či Japonsko, do budoucna přijdou nejen o příjem z daní, ale i o vliv na procesní a pracovní standardy. Daňová turistika současných korporací je podle autorů pouze prvním krokem k vytržení velkých nadnárodních firem z působnosti národního státu. Ztráta kontroly je spíše problém „zdrojů". Nebezpečí pro státy klasického střihu však číhá odjinud než od velkých korporací, které se snaží dodržovat zákony.

Dalším druhem nestátních aktérů, kteří dle Schmidta a Cohena díky internetu již dnes silně promlouvají do mezinárodního dění, jsou jednotlivci zformovaní do skupin vzniklých *ad hoc*. Zde autoři rozlišují mezi skupinami nespokojených občanů, jako například při arabském jaru, a skupinami hackerů. Arabské jaro je dobrý příkladem, jak ve světě nových médií mohou vzplát revoluce velmi rychle. Podobně jako při již zmíněném hledání vražedkyně koťat v Číně stačí masám pouze jeden uznávaný cíl v podobě svržení nenáviděného vládce či diktátora. Že vypnutí mobilní sítě situaci nezklidní, může potvrdit bývalý egyptský prezident Mubarak. Podle Schmidta a Cohena paradoxně právě omezení přístupu k síti GSM a internetu vyvolalo masové demonstrace, jelikož výpadek donutil jít do ulic i ty občany, kteří by za normálních okolností sledovali dění pouze z tepla domova (viz s. 121–128). Tyto skupiny nespokojených občanů vzniklé *ad hoc* se rozpadají stejně rychle, jako vznikají. Efekt je krátkodobý, avšak vliv po tento časový úsek značný. Úplně jiným hráčem jsou organizované skupiny hackerů, které již dnes aktivně vstupují do mezinárodní politiky. V principu jde o decentralizovanou síť „IT expertů", kteří za určitou sumu provedou záškodnické akce namířené proti stanovené oběti. Většinou jde o narušení chodu IT infrastruktury úmyslným zahlcením, což je známý *Distributed Denial of Service attack* (DDoS), nebo různé krádeže citlivých dat. Nejznámějším příkladem DDoS jsou útoky na systémy estonské elektronické správy z roku 2007. I když se konkrétního původce vypátrat nepodařilo, tehdejší estonský ministr zahraničí Urmas Paet prohlásil, že útok má na svědomí Ruská federace. Ochromení státních institucí mělo být trestem za vystěhování sochy rudoarmějce z centra Tallinnu (s. 108). Soupeření mezi jednotlivými státy se pomalu přesunuje také do virtuálního prostoru. Autoři predikují, že se vzrůstajícím počtem uživatelů bude těchto skupin pravděpodobně přibývat, mezinárodní prostředí se tak stane komplikovanější, ale zároveň provázanější. Za velmi účinný postup proti kriminalitě hackerských skupin autoři považují bezpečností aliance na nadnárodní úrovni, zejména projekty NATO a EU. To, že státy budou muset o svojí pozici bojovat s nestátními aktéry, by měly vlády přijmout jako výzvu, nikoliv jako paralyzující obavu.

Strukturou knihy může být čtenář trochu zmaten. Široká paleta témat od budíků budoucnosti (s. 29) po mezinárodní terorismus (kap. 5) knihu drobí do nepříliš navazujících celků, což vyvolává pocit, že se autoři spíše zaměřili na pel-mel zajímavostí, které možná jednou bude přinášet digitální věk. Nepříliš přehledný systém odkazů i fakt, že se autoři se na několika místech opakují, ubírá knize na čtivosti. Těmito neduhy trpí zejména první kapitola „Our Future Selves", která shrnuje dosavadní vývoj nových technologií a jeho zákonitosti. Jak vývoj komunikačních zařízení proměňuje sociální a ekonomické chování jednotlivců, autoři demonstrují poněkud zjednodušeně na dnešní praxi konžských rybářek (s. 14), které v současnosti již nechytají z vlastní iniciativy, ale pouze na přímou telefonickou objednávku. Takovéto úlovky není třeba prodávat pod cenu přes prostředníka, nemusejí se dlouho skladovat a hlídat. Použití telefonu tak šetří životní prostředí a zefektivňuje místní mikroekonomické vztahy.

Hlavní myšlenkou první kapitoly je, že dosavadní vývoj komunikačních technologií poskytuje prostor pro zlepšení postavení jednotlivců, a to zejména v oblastech třetího světa. Úspěšné projekty, jako je *Khaan Academy*, poskytující matematická či fyzikální výuková videa, nebo iniciativa *Massachusetts Institute of Technology* v Etiopii (viz s. 22),

mohou být prvními znaky nového digitálního věku rovných příležitostí. Právě otevřenost a inkluzivita internetu je podle autorů klíčem k celosvětové prosperitě. Podle mého názoru Cohen se Schmidtem dostatečně nepracují s reálnými riziky nebo zmíněné problémy příliš bagatelizují. Přístup k novým technologiím totiž nahrává i organizacím, které monitorují pohyb a chování jedinců na internetu, ať ze špionážních, či marketingových pohnutek. Kniha vyšla již v lednu 2013, několik měsíců před obřím skandálem kvůli sledování uživatelů ze strany *National Security Agency* (NSA). Debata se od té doby výrazně posunula, proto postoj autorů k otázce zneužití nových technologií může vyznít povrchně a trochu alibisticky: *„Ne všechno nové je dobré.* […] *Každý jednotlivec, stát či organizace by si měli vytvořit svůj vlastní návod, jak úspěšně plout tímto multidimenzionálním světem vstříc budoucnosti"* (s. 31).

Pomineme-li trochu rozpačitou a povrchní první kapitolu, neocenitelný přínos knihy spočívá v možnosti nahlédnout do osobních postojů dvou vrcholných představitelů vlivné americké korporace, kteří jsou na úplné špici pomyslné inovační pyramidy nových technologií. Zejména popis setkání autorů s Julianem Assangem ve Velké Británii po jeho zatčení v červnu 2011 (s. 40–47) může být dobrým návodem, jak chápat politiku administrativy USA vůči whistleblowerům typu WikiLeaks. Schmidt a Cohen WikiLeaks či podobným organizacím, a hlavně Assangovi samotnému, vyčítají, že rozhodnutí zveřejnit tajné informace nesloužilo a neslouží veřejnému zájmu, který je podstatou whistleblowingu. V tomto bodě se autoři prakticky ztotožňují s politikou Obamovy administrativy. Spolu s klasickou argumentací o ohrožení národních zájmů USA autoři pracují s velmi zajímavým pojmem diskreční síla (*discretionary power*, s. 42). Podle autorů byl objem dat zveřejněných WikiLeaks natolik rozsáhlý, že lze jen těžko vysledovat, v čem bylo publikování konkrétně veřejnosti prospěšné. Takto koncipovaná výtka je přinejmenším sporná, jelikož pouze část tajných informací byla zveřejněna a ještě menší část byla skutečně analyzována. Na hodnocení přínosu je zkrátka příliš brzy.

Fenoménem whistleblowingu se autoři obšírně zabývají v druhé kapitole „The Future of Identity, Citizenship and Reporting". Jedinci, kteří z podhledu americké administrativy poskytují tajné informace nepřátelům, mohou hrát na mezinárodní úrovni poměrně důležitou roli. Rozpor mezi loajalitou občanů k domovskému státu a veřejným zájmem se autoři pokoušejí demonstrovat na konstrukci dvou nových kategorií whistleblowerů. První jsou takzvané *information free movements.* Podstatou těchto hnutí je přesvědčení, že jednou vytvořená informace je součástí intelektuálního vlastnictví lidstva, jež by měla být zachována v nezměněné podobě pro další generace. Aby bylo zamezeno pozměňování, zničení či zamlčení části intelektuálního vlastnictví, měly by být všechny informace dostupné komukoliv, to znamená veřejné (s. 40–41). Autoři těmto hnutím, mezi něž zařazují i WikiLeaks, vyčítají nedostatek prozřetelnosti a loajality, jelikož odtajnění informací ohrozilo státní zájem, v tomto případě USA. Druhou novou kategorií whistlebloverů jsou takzvaní *new activists*. Od klasického whistleblowera, který je po zveřejnění výbušných informací vydán na milost nemilost svému zaměstnavateli, se nový aktivista liší vyšší odolností vůči finančním blokádám či strádání, jelikož své aktivity financuje nezávisle, například formou on-line alokace menších částek od podporovatelů, jinak známou jako *crowdsourcing* (s. 45–47). Z tohoto pojetí vychází také fenomén lokálních whisteblowerů, jako je například Alexej Navalnyj. Tento bývalý realitní právník na sebe v roce 2010 upozornil zveřejněním informací o předražené stavbě státního ropovodu v Rusku. S úniky informací od Navalného nemají autoři sebemenší problém, jelikož je veřejný zájem snadno identifikovatelný jako postihování korupce v Putinově Rusku. Z nepříliš přesvědčivého rozdělení vyplývá, že pokud upozorňujete na jednotlivé prohřešky v Ruské federaci, je to v pořádku, pokud zveřejníte americké diplomatické depeše, budete se muset skrývat na ekvádorské ambasádě.

Autoři vnímají nové technologie a internetovou síť jako veliký příslib do budoucnosti, tyto prvky by totiž podle nich měly přinést větší prosperitu všem včetně těch nejchudších

na planetě. Preferují však aktivní obranu internetové sítě před jejím rozdělením a ovládnutím, tedy balkanizací. Revoluce a občanská neposlušnost budou podle autorů vznikat rychleji a častěji, na druhou stranu rychle vyčerpají svůj potenciál. Co se týče budoucnosti demokracie, se závěry autorů lze jen souhlasit: rozvoj rychlého bezdrátového připojení a lepší prostředky ke komunikaci k demokratizačním tendencím nutně nepovedou. Budoucnost internetu a potažmo demokracie závisí na vůli občanů po svobodě a soukromí. Pokud v demokratických zemích (a to zejména v USA) převládne strach, může se internet změnit ve všudypřítomného policistu, viz velmi zajímavou podkapitolu „Police State 2.0" (s. 75). Odpověď na otázku, zda bude vývoj komunikačních prostředků a vyšší konektivita znamenat nezcizitelnou svobodu pro jednotlivce, nebo vytvoření dokonalého a globálního Velkého bratra, autoři nakonec nenabízejí. Čtenář se bude muset spokojit s konstatováním, že *„propojení prospívá všem"* (s. 254). Otázkou však zůstává: Komu více?

Karel Sál

Bibliografie

- Cohen, Jared (2006): *One Hundred Days of Silence: America and the Rwanda Genocide.* New York: Rowman & Littlefield Publishers.
- Cohen, Jared (2007): *Children of Jihad:* A Young American's Travels Among the Youth of the Middle East. New York: Gotham Books.
- Flew, Terry (2008): *New Media: An Introduction.* 3rd ed. South Melbourne: Oxford University Press.